

SV. NIKOLA I HVAR

Članak je proširena verzija izlaganja održanog na simpoziju povodom 150. obljetnice Bratovštine sv. Nikole, 5. prosinca 2011. godine. U članku se opisuju svečevi životi koji su pjevani u Hvaru, zatim crkve i oltari posvećeni svecu, kao i njegovi prikazi na palama i zastavama. Nadalje se govori o svečevim relikvijama i bratovštinama njemu posvećenim te o štovanju sveca kroz prošlost grada Hvara.

Ključne riječi: Sveti Nikola; Hvar; bratovštine; augustinci; Alessandro Varotari Padovanino; Giovanni Battista Augusti Pitteri; Giambattista Zelotti

*Ime Nikola dolazi od **nicos**, što znači pobjeda, i **laos**, u značenju ljudi. Nikola bi se mogao protumačiti kao pobjeda nad ljudima, tj. pobjeda nad porocima, koji su mnogi i zli, ili kao pobjeda u punom smislu te riječi, jer je Nikola načinom svoga života i svojim naukom podučavao ljude da pokore grijeh i poroke. Ili ime dolazi od **nicos**, pobjeda, i **laus**, hvala - dakle pobjednička pohvala - ili od **nitor**, blistajuća bjelina, i **laos**, ljudi, u značenju blistajuća čistoća ljudi. Nikola je u sebi imao ono što čini blistajuće čistim jer, prema sv. Ambrozu, „Božja riječ čisti, kao i prava ispovijed, svete misli i dobar rad.”¹ Tako Zlatna legenda, zbirka svetačkih životopisa koju je oko 1260. g. sastavio dominikanac Jakov de Voragine i jedna od najčitanijih knjiga srednjeg vijeka, započinje životopis sv. Nikole, pomirujući različite onodobne teorije o nastanku svečeva imena - ime *Nicolaos* zapravo se prevodi kao *pobjeda naroda* ili *narod pobjeđuje* - i primjenjujući sva značenja na svečev život.*

I u Hvaru se do 70-ih godina 20. st. pjevao „Život svetoga Mikule biskupa od Mire grada“, uglavnom temeljen na tekstu Zlatne legende, iako nedostaju neke tamo opisane epizode. No, autor to sam naglašava na početku: *I zato prislavni život njegov i čudesa velika, ako bismo hotili skazivati, dan litnji zadovoljan nebi bio.*²

Život započinje Nikolanim rođenjem u gradu Pateri u Maloj Aziji od pobožnih roditelja Epifanija i Ivane, uz klasičnu legendu kako je već kao dojenče postio

¹ Jacobus de Voragine, *The Golden Legend - Readings on the Saints*, vol. I, preveo William Granger Ryan, Princeton, 1995., 21.

² Život sv. Mikule biskupa, I. štenje, str. 1, Arhiv Bratovštine sv. Nikole - Hvar.

Sv. Nikola spašava mornare

srijedom i petkom.³ Nastavlja njegovim školovanjem i ređenjem za svećenika, te pričom o darežljivosti sv. Nikole prema ocu koji nije imao novca za miraz svojim trima kćerima. Slijede dva pomorska čuda - prvo je uskrsnuće stradalog mornara na putu za Palestinu, a drugo na povratku: kad su ga mornari htjeli povesti u Aleksandriju umjesto u Liciju, kako je bilo dogovoreno, vjetar je odveo brod na planirani put. Prvo štenje završava opet klasičnom legendom o izboru sveca za biskupa - po Božjoj odredbi biskup će postati onaj koji prvi ujutro dođe u crkvu. Drugo štenje počinje ređenjem sv. Nikole za mirskog biskupa, pa slijedi priča o brodu u pogibelji, kojega su mornari molili Nikolu za pomoć, a on se pojavio među njima i pomagao im, dok se oluja nije smirila. Tu je i legenda o gladi u Miri, kada je Nikola izmolio od mornara pšenicu, a na njihovu odredištu im nije nedostajala količina koju su dali Nikoli. Završetak drugog i početak trećeg štenja posvećen je priči o tri *prva poglavice* careve vojske - prvo njih trojica

svjedoče u Miri kako je Nikola oslobodio tri nedužno zatočena, a potom i sami budu nepravedno optuženi pred carem. Pošto su se pomolili Nikoli, on se ukazao u snu caru Konstantinu i vojvodi koji ih je bio lažno optužio, te su njegovom intervencijom oslobođeni. Slijedi svečeva smrt *na šest mjeseca decembra godine trista, četrdeset i treće* te njegova posthumna čudesa: prvo govori o đavlu koji je u obličju starice hodočasniciima dao zapaljivo ulje koje je trebalo uništiti crkvu sv. Nikole - Nikola se ukazao hodočasniciima i spriječio katastrofu; druga je o dječaku-robu na kraljevju dvoru u „Babiloniji“, kojeg je svetac čudesno prenio u svoju crkvu gdje su se dječakovi roditelji molili za njegov povratak; a treća je priča o poganinu-blagajniku koji je kipu sv. Nikole povjerio čuvanje blaga - kada su lopovi ukrali blago, poganin je kipu zaprijetio da će ga baciti u oganj, na što se sv. Nikola ukazao lopovima i nagovorio ih da vrate ukradeno - poganin se potom pokajao i obratio na kršćanstvo. Život završava napomenom da je Nikola sva čudesa učinio *krepošću Gospodina Boga Svemogućega* te upozorenjem slušateljima da se ufaju u Boga i preporučaju Nikolinu zagovoru.⁴

³ V. i Život sv. Roka, ispovidnika Gospodinova, Arhiv Bratovštine sv. Nikole - Hvar.

⁴ Život sv. Mikule biskupa, I-III. štenje, Prepisano na Blagdan sv. Mikule 1955. godine, Š.M., Arhiv Bratovštine sv. Nikole - Hvar.

Sačuvanu verziju svečeva života prepisao je 1955. o blagdanu sv. Nikole Š. M., vjerojatno jedan od bratima sv. Nikole. No, izgleda da je prepisivač pokušao i prevesti stariju verziju teksta na suvremeniji jezik, što se uglavnom svodi na nedosljednu zamjenu ikavice ijekavicom. Don Pavao Tomić u pismu od 26. srpnja 1960. g. navodi kako se crkvi Duha Svetoga *od rukopisa postoje... Životi: Sv. Nikole i Sv. Roka vrlo stari*.⁵

Ta je verzija kasnije zamijenjena skraćenom, koju je sastavio tadašnji hvarski župnik don Jure Belić. Novi Život daje godine rođenja (270.) i smrti (350.) svetog biskupa i uglavnom je pisan po povijesnom životopisu sveca. Dodaje da je Nikola bio utamničen za cara Dioklecijana i kasnije oslobođen za vrijeme Konstantina. Od legendi spominje tek one o tri sestre, izboru za biskupa i spašavanju broda iz oluje, a dodaje i izvještaj o prijenosu svečevih ostataka iz Mire u talijanski Bari 1087. godine.⁶

Dosad spomenutim legendama treba dodati i onu o krčmaru koji je hvatao i ubijao malu djecu - sv. Nikola je pronašao tri ubijena dječaka pa ih je uskrisio znakom križa.⁷ Ovu legendu ne spominju ni „Zlatna legenda“ ni hvarski „Životi“, ali je važna jer se zbog nje sv. Nikola smatra zaštitnikom djece, a česta je i u ikonografskim prikazima sveca. U kombinaciji s legendom o tri kćeri, sv. Nikola je postao i darivatelj djece, iako je u Hvaru, kao i inače u Dalmaciji, tu ulogu češće imala sv. Lucija. U nabranjanju legendi o sv. Nikoli treba spomenuti i jednu hvarsku: početkom 20. st. jedan brod se u oluji prevrnuo nedaleko od rta Pelegrin. Većina obitelji se brzo domogla obale, samo je nestala djevojčica Bonka. Dok se borila s uzburkanim morem, prišao joj je čovjek s bijelom bradom i izvukao je iz mora. Vratila se obitelji te im je ispričala kako je iz mora izvukao upravo sv. Nikola.⁸

⁵ „Mnogopoštovanom ocu dr. Juri Radiću, Makarska“, 26. VII. 1960. (odgovor na upit o korištenju hrvatskog jezika u liturgiji), Kaptolski arhiv u Hvaru, br. 44/1960. - U prilogu se donosi prijepis iz 1955. jer stariji nisu sačuvani. Možda je starija verzija uništena kako se više ne bi koristila. U jednom prijepisu života sv. „Špiridiuna“ pjevač je preko ijekavske verzije ponovno unio ikavsku (Župni arhiv u Hvaru, kut. 67, 9. /Život sv. Spiridiona/, 20. st., str. 19). - U arhivu sv. Nikole nalaze se još: „Skazanje mučenja Svetih Mladinaž“ (prva dva štenja), ulomak života sv. Dominika, „Život Prikazanja Blažene Djevice Marije u Hramu“ iz 1957. (od istog prepisivača - Š.M.) i „Život sv. Roka“ (od ovih se još uvijek pjeva samo potonji). - Za usporedbu starog i suvremenog prijevoda može poslužiti „Život sv. Barbare“ čija je najstarija verzija iz 1733. g., sa sačuvanim prijepisima iz 19. st. i 1977. g. - no prevoditelj ovog života bio je mnogo vještiji od Š. M.-a (ŽAH. kut. 67., 2. /Život sv. Barbare/, 1733. g., 3. /Isto k. g./, 19. st., 4. /Isto k. g./, 1880. g. /samo I. štenje/; Arhiv Bratovštine sv. Križa, Život sv. Barbare, 1977.).

⁶ Iz života Svetega Nikole, biskupa od Myre grada, Arhiv Bratovštine sv. Nikole - Hvar.

⁷ *Leksikon ikonografije, liturgike i simbolike zapadnog kršćanstva*, ur. Anđelko Badurina, Zagreb, 2000., 458.

⁸ Zorka Bibić, Uvodnik, *Kruvenica - List župe sv. Stjepana I., pape i mučenika* 3, prosinac 2007., 2. O ovome i svjedočanstvo Stipe Bibića-Haloca koje je zabilježila Nives Tomasović: *Jedon put su išli iz Fora na Škoj, izvornili su se i plivoli su, bila je zima. More je hičolo priko škojih, po 50 metor. Bilo je to 6. na 7. 12. oko 1920-te. Bonina ni znala plivot, nestala je. Isplivoli su i došli doma i upolili sviću za Boninu. U pol noći je došla na vrotu i pala u nesvjest. Posli je rekla da joj je sv. Mikula reka da se ne straši jer da će živa doć doma. Bila se čapala barilca, more je hitilo u bušak, ni joj bilo ništa. Hodila je po noći kroz bušak, do Momića poje, kako odavde (Križna luka) do Mole Garške. Imala*

Dota za tri djevice
(Gentile da Fabriano, oko 1425, Pinacoteca Vaticana, Rim)

Sv. Nikola čudesno puni brodove žitom
(Lorenzetti Amrogio; 1332.)

Štovanje sv. Nikole u početku je bilo uglavnom ograničeno na Istok, a na Zapad se proširilo nakon spomenutog prijenosa svečevih kostiju u Bari. Na području Hrvatske posvećeno mu je oko 120 crkava, a jedna od najstarijih sagrađena je na području hvarske biskupije - kod Selaca na Braču u 12. stoljeću.⁹ U Hvaru mu je prva crkva sagrađena malo prije 1370. g., kako doznajemo iz oporuke plemića Lukše Županića pok. Slavogosta iz te godine, prema kojoj ostavlja crkvi *sv. Nikole u Hvaru na Brdu, kada se posveti, kravu i sedam kvarata vina, za svoju dušu*.¹⁰ Kada je početkom 15. st. sagrađena druga crkva posvećena istom svecu, prva počinje nositi ime *Sanctus Nicolaus Altus*, tj. sv. Nikola Gornji ili Viši. Uz crkvu je najkasnije od 15. st. bila i stražarnica.¹¹ Crkvu sv. Nikole Višeg spominje tirolski plemić grof Gaudenz koji se u Hvaru zadržao od 30. listopada do 2. studenog 1470. g., na povratku s hodočašća u Palestinu.¹² Trinaest godina kasnije, 27. prosinca 1483., Felix Fabri, dominikanac iz Ulma na istom hodočasničkom putu, zapisao je: *Ja sam se s nekoliko hodočasnika uspeo na brdo iznad grada, do kapele sv. Nikole na njegovom vrhu, gdje smo se pomolili tom svecu. Odatle nam se pružao pogled nadaleko i naširoko, sve do Apulije u Italiji, gdje u gradu Bariju počiva tijelo sv. Nikole*.¹³ Prema zapisu

je tad sedavnaste godišć a živila je devedeset. (Materijali izložbe More zna te ljude, Arhiv Muzeja hvarske baštine).

⁹ Fra Mario Jurišić, *Sveti Nikola putnik*, Metković, 1972., 13; Joško Kovačić, *Zapisi o crkvama u Hvaru*, Hvar, 1982., 181.

¹⁰ Arhiv Muzeja hvarske baštine, Fond Kasandrić, svez. 51, Kodeks Vidali, f. 2; Joško Kovačić, *Razvoj grada i luke Hvara kao vojnog i pomorskog središta, Građa i prilozi za povijest Dalmacije* 25, Split, 2012., 326.

¹¹ Na Camocijevoj veduti uz crkvu piše: *Guardia di San Nicolo*.

¹² Joško Kovačić, Dva njemačka hodočasnika iz 15. stoljeća na Hvaru, *Periodični izvještaj CZKBOH* 163/1999., 174.

¹³ Isto, 175-176.

Sv. Nikola spašava trojicu nedužnih od smrti
(ulje na platnu, Ilya Repin, 1888, Ruski muzej, St. Petersburg)

Sv. Nikola opominje cara Konstantina

Pavla Paladinića iz 1510. g., ovoj crkvi su hodočastili dječaci flagelanti nakon čuda sv. Križića.¹⁴ Od upravitelja crkve poznato je samo ime rektora Vicka Zečkovića (Leporinija), koji je 1547. dao zemljište pripadajuće crkvi u težaštinu.¹⁵

Na blagdan sv. Nikole 1627. g. crkvu je pohodio vizitator Petar Morari, kanonik Chioggie i apostolski vikar biskupa Petra Cedulina. On je zabilježio: *Prepoštovani gospodin apostolski vikar, vrlo rano ujutro, u svanuće, pješice se uspeo na brdo svetoga Nikole, ovdje u Hvaru. Ušao je u kapelu i molio, a poslije toga vizitirajući je vidje da nema oltara, prazna je, nema beneficija i u svemu je zapuštena, tako da gotovo nije preostao nikakav znak vjerske zgrade. Bez krova je i na prednjoj je strani oštećena od groma. U njoj se loži vatra i straža je upotrebljava u posve profane svrhe. Bez zvona je i njegova konopa te bez vratiju...*¹⁶ Vizitacija biskupa Nikole Zorzija 1637. g. nalazi crkvicu posve zapuštenu, ruševnu, bez oltara ili svetačkog lika, bez vratnica i pločnika. Ali, još se moglo vidjeti da je nekoć bila posvećena.¹⁷ Možemo pretpostaviti da crkva nakon pretrpljene štete od groma nije popravljena, pa su u nju s vremenom uselili stražari iz obližnje osmatračnice.

Vedute Konrada von Grüneberga iz 1486. i Giovan Francesca Camocija iz 1571. prikazuju na brdu crkvu sa zvonikom, ali to ne odgovara stvarnom stanju. Preostala dva prikaza na starim vedutama - Giuseppea Santinija iz 1668. i Giorgia

¹⁴ ...Rečeni dječaci odoše u žurbi bičujući se sve do brda sv. Nikole Gornjeg goli i bosu. - Pričanje Pavla Paladinića, Zbirka spisa koji se tiču čudotvornog Križića katedralne crkve u Hvaru, u Joško Bracanović, *500 godina čašćenja sv. Križića*, Hvar, 2010., 44.

¹⁵ Arhiv Muzeja hvarske baštine, Fond Remigija Bučića, 6, 30; Kovačić, *Razvoj grada*, 327.

¹⁶ Andrija Vojko Mardešić, Neke opaske uz vizitacije Petra Morarija, *Službeni vjesnik Hvarske biskupije* 2/1986., 26.

¹⁷ Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 266, 267 (bilj. 4).

Sv. Nikola uskrisuje tri dječaka
(Les Grandes Heures d'Anne de Bretagne, Jean Bourdichon, između 1503. i 1508.)

Justera iz 1708., nažalost iz vremena kada više nije služila kao crkva - prikazuju istovjetnu zgradu pod dvostrešnim krovom s ulazom prema zapadu. Položaj na visokom mjestu iznad grada (241m) razlog je i tome što su samo dva vizitatora pohodila crkvu. Nakon ruskog napada na Hvar u svibnju 1806. g., francuska vlast je donijela odluku da se na brdu sv. Nikole sagradi utvrda. Tada su uklonjeni ostaci crkve. Utvrda je dobila ime francuskog cara Napoleona. Nakon odlaska Francuza, Austrijanci su utvrdi vratili ime sv. Nikole, no u narodu se zadržalo novo ime brda Poljun - od Napoleon, lokalno Napoljun, s time da se *na* izgubilo jer se shvaćalo kao hrvatski prijedlog „na“. Promjenu imena olakšala je i činjenica da su na Hvaru još dva brda sv. Nikole - sv. Nikola Niži u Hvaru, te vrh sv. Nikole na kojem se nalazi svečeva kapela koju su u 15. st. podigli Vrbanjani predvođeni Matijem Ivanićem,

djedom vođe pučkog ustanka.¹⁸ Tvrđava na Poljunu služila je u vojne svrhe do 1964., a 1972. u nju je uselio astronomski opservatorij Geodetskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.¹⁹

Druga hvarska crkva posvećena svetom mirskom biskupu jest ona na brežuljku koji i danas nosi naziv Glavica Sv. Mikule, a u prošlosti se nazivao, kako je već rečeno, *Sanctus Nicolaus Bassus*, tj. sv. Nikola Donji ili Niži. Prvi spomen crkve nalazi se u oporuci Hvaranina Radmila Noganovića, kojom 9. rujna 1428. ostavlja 1 dukat za gradnju crkve na Glavici.²⁰ I danas sačuvano svetište crkve, presvođeno gotičkim šiljastim lukom, vjerojatno je bilo prvotna crkva. Uz nju se 1511. osniva Dalmatinska kongregacija reda pustinjaka sv. Augustina.²¹ Augustinci su u dva navrata proširivali crkvu. Prvo je u 16. st. bio sagrađen prezbiterij s velikim

¹⁸ Marin Zaninović, Crkvice na najvišem vrhu Hvara patronat Matija Ivanića, *Radovi Instituta za hrvatsku povijest* 10, Zagreb, 1976., 153-165.

¹⁹ Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 266.

²⁰ Joško Kovačić, „Acta Pharenisia“ - Hvarske pergamene zbirke Stjepčević u arhivu HAZU, *Grada i prilozi za povijest Dalmacije* 21, Split, 2006/07., 277 (regesta br. 10).

²¹ Joško Kovačić, Župa Sućuraj na otoku Hvaru, *Služba Božja* 39/1999, 25-26.

Crkva sv. Nikole kod Selaca na Braču (preuzeto sa selca.hr)

polukružnim otvorima i ulaznim lukom optočenim profilacijom oblika polukružnih utora prekinutih reljefnim cvijetom s andeoskom glavom u tjemenu.²² Ovu je crkvu 1579. g. pohodio veronski biskup i apostolski vizitator Agostino Valier te zabilježio: *Crkva sv. Nikole u Hvaru jest braće pustinjaka sv. Augustina, a ima tri dolična oltara koja su dosta dobro sagrađena. Veliki je posvećen sv. Mariji i ukrašen je palom, pokrivačima, željeznim svijećnjacima i oltarnikom. Oltari sv. Nikole i sv. Križa nisu posvećeni, a imaju same pale, pokrivače i po dva željezna svijećnjaka.*²³ Vizitator

Oktavijan Garzadori 1625. g., uz glavni Gospin oltar na kojem su tri pozlaćene drvene skulpture, spominje novoposvećeni oltar sv. Nikole i neposvećeni oltar sv. Ivana, oba s doličnim slikama.²⁴

Vjerojatno na prijelazu iz 17. u 18. st. crkva je opet proširena, ali od najzapadnijeg dijela crkve sačuvao se samo pročelni zid, koji završava trokutnim zabatom. Taj je zid gradnjom groblja u 19. st. snižen, kako ne bi stršio iznad ostalih zidova, te je na vrh zabata postavljen križ. Na unutrašnjoj strani zida sačuvao se reljefni posvetni križ crkve, po čijem se obliku zaključuje da je crkva bila posvećena tek nakon zadnjeg proširenja.²⁵

Izgled crkve na dvije Santinijeve vedute²⁶ razlikuje se od one na Justerovoj, vjerojatno zbog pregradnje na prijelazu iz 17. u 18. stoljeće. Justerovu prikazu odgovaraju i ostaci crkve i samostana, vidljivi na fotografiji iz 1866. godine. Bila je dosta skromnija od druge dvije hvarske samostanske crkve. Na pročelju je imala zvonik na preslicu.²⁷ Samostanske zgrade nalazile su se s južne strane crkve. Unutrašnjost crkve pred ukinuće kongregacije oslikava inventar samostana iz 1779. godine. U njemu je popisano četiri oltara - glavni s tabernakulom, te oltari sv. Nikole biskupa, sv. Nikole Tolentinskog i sv. Augustina. U inventaru se na glavnom oltaru spominju kipovi sv. Augustina i Ivana Krstitelja, dok se kip Gospe od Utjehe ne

²² Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 181.

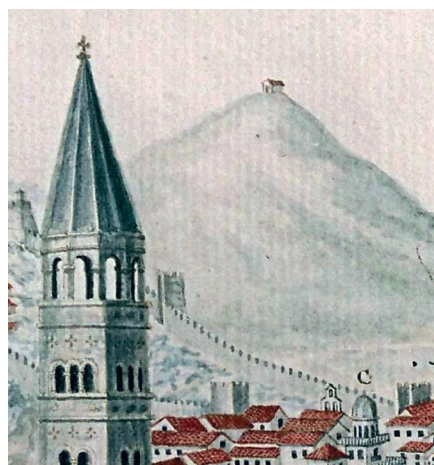
²³ Josip Franulić, Valierova vizitacija Hvarske biskupije, *Prilog Vjesnika Hvarske biskupije*, 1976., 26.

²⁴ *Apostolske vizitacije Hvarske biskupije iz godina 1579., 1602./1603. i 1624./1625.*, pr. A.V. Mardešić i S. Kovačić, Rim, 2005., 494-495.

²⁵ Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 181-182.

²⁶ Camocijeva veduta prikazuje je s velikim zvonikom, što ne odgovara stvarnom stanju.

²⁷ Na Santinijevoj veduti preslica je nad južnim zidom crkve.

Crkva sv. Nikole Višeg na vedutama Konrada von Gruneberga, Giovan Francesca Camocija, Giuseppea Santinija i Giorgia Justera

navodi - možda jer nije bio u vlasništvu augustinaca, već Bratovštine.²⁸

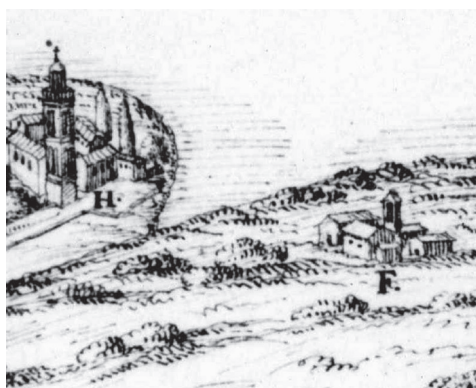
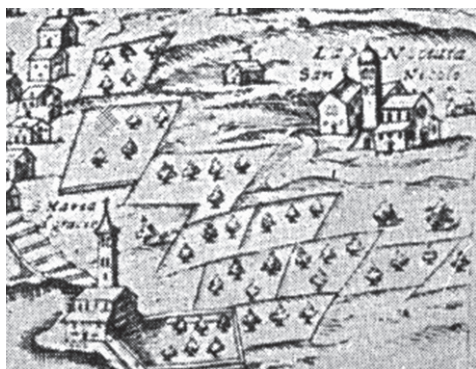
Nakon što je augustinska Kongregacija utemeljena u Hvaru, red je osnovao još tri samostana na otoku. Dana 28. ožujka 1526. augustinci dobivaju u „gratiu“ Velu špilju u Svetoj Nedilji, 20. travnja iste godine po prvi put se spominju u Sućurju, gdje preuzimaju i župu 8. rujna 1573. g.,²⁹ a 1605. g. osnivaju samostan na Gradini u Jelsi.³⁰ Na području Hvarske biskupije imali su još samostan u Pučišćima na Braču.³¹ Temelju njihova bogatstva bio je veliki posjed zemlje u Plaži. No, krajem

²⁸ Marija Zaninović-Rumora, Inventar samostana sv. Nikole u Hvaru, *Prilozi povijesti otoka Hvara X*, 1997., 169-185.

²⁹ Lelja Dobronić (Augustinci na otoku Hvaru, *Božić-Bužančić zbornik Građa i prilozi za povijest Dalmacije* 12, Split, 1996., 58) na temelju natpisa sa nadvratnika župne kuće u Sućurju piše da su augustinci tamo utemeljili samostan 1309. g. - no, radi se o krivotvorini nastaloj u 17. st.: J. Kovačić (Župa Sućuraj, 46) smatra da su je augustinci postavili kako bi obranili svoja prava od novih doseljenika koje su predvodili franjevci.

³⁰ Na temelju 16 slika augustinskih svetaca na kasetiranom svodu jelšanske crkve, Dobronić zaključuje kako je „samostan uz nju bio zacijelo najznačajniji augustinski samostan na otoku Hvaru“ (Augustinci na otoku Hvaru, 62). No, za ovakav zaključak nema temelja u poznatim izvorima.

³¹ Kovačić, Župa Sućuraj, 25-27; Isti, Župa sv. Nedilja na Hvaru, *Služba Božja* 42 (2002), 123-124;

Crkva sv. Nikole Nižeg na vedutama Giovan Francesca Camocija, Giuseppea Santinija i Giorgia Justera

18. st. kongregacija je spala tek na oko 5 redovnika, pa ju je mletački Senat, u strahu od gubitka posjeda samostana, dekretom od 8. lipnja 1787. g. ukinuo. Oltar s vrlo štovanim kipom Gospe od Utjehe - koji su oko 1712. dali podići bratimi Gospe od Pasca (Cinture) - prenijeli su 1804. g. isti bratimi u crkvu poslije nazvanu Zvijezdu mora na Fabrici, gdje se nalazi i danas. Godine 1813. g. prodani su preostali mramorni oltari župnoj crkvi u Vriscu. Crkva i samostan korišteni su od strane francuske uprave kao kamenolom za gradnju utvrde Napoleon.³²

Godine 1849. počinje se graditi oko ruševina sv. Nikole gradsko groblje, a u ostacima crkve 1883. g. uređena je grobna kapela Gospe od sedam žalosti. No, Hvarani su je još barem u 19. st. smatrali posvećenom sv. Nikoli, o čemu svjedoči zavjetni dar modela jedrenjaka „Sv. Nikola“, koji je upravo ovoj crkvi poklonio Kuzma Domančić Mihovilov nakon brodoloma.³³

Premda su obje crkve sv. Nikole ukinute, na području hvarske župe i danas postoji jedna kapela posvećena mirskom biskupu. Neposredno ispod nove ceste Hvar-Stari Grad kod Gornjeg Zrača smještena je kapelica sv. Nikole biskupa,

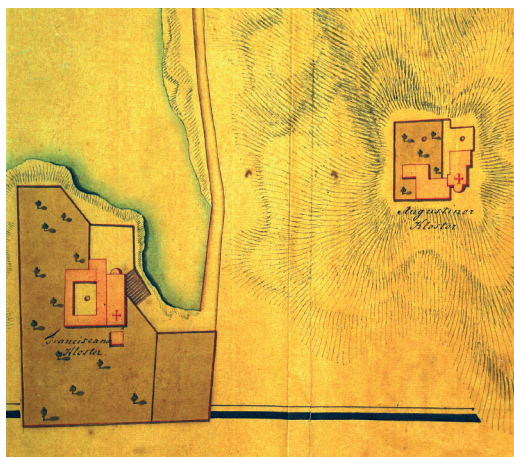
Isti, *Zapisi o crkvama*, 184.

³² Kovačić, *Razvoj grada*, 234.

³³ Jedrenjak se od 1973. zbog sigurnosti čuva u Biskupskom dvoru, v. Kovačić, *Razvoj grada*, 328.

Kapela sv. Nikole na Vrh

Tlocrt augustinskog samostana i crkve sv. Nikole Donjeg na planu grada iz 1798. (Kriegsarchiv Wien / Ratni arhiv, Beč)

koju su 1903. g. dali sagraditi mještani Zaraća za *putnike i namjernike*. Temeljito je obnovljena 2006. g., zalaganjem obitelji Ambroza „Radoše“ Barišića. Od tada se uz nju slavi misa na blagdan titulara (6. prosinca), a i inače stoji otvorena, kako bi se *putnici i namjernici* u njoj mogli pomoliti.³⁴

I ova, kao dvije prethodno opisane i ona na vrhu sv. Nikole, smještena je na dominantnom položaju te je vidljiva s morske pučine. Razlog je tome jednostavan: mornari i putnici u opasnosti mogli su pogledati u svetište svoga zaštitnika i pomoliti mu se za pomoć.

Danas nijedan oltar u hvarskim crkvama nije posvećen sv. Nikoli. Posljednji je uklonjen oltar u crkvi Duha Svetoga za obnove 1970. g., kada je sagrađen oltar prema puku. Barokni drveni polikromirani oltar je uklonjen, a pala je premještena na sjeverni zid crkve. Na slici gore desno na tronu sjedi Bogorodica s Djetetom Isusom, koji joj je glavu naslonio na obraz. Dolje lijevo pred Bogorodicom kleči sv. Nikola biskup, sklopljenih ruku, a desno od njega na stepenici su njegovi svetački atributi: biskupski štap, knjiga na kojoj su tri zlatne jabuke i mitra. Lijevo od sv. Nikole stoji sv. Ambroz pognute glave koji lijevu ruku drži na prsima, a desnom drži biskupski štap. Pala, dakle, prikazuje sv. Nikolu, sv. Ambroza i Bezgrešnu - tri blagdana koja padaju tri dana za redom - 6., 7. i 8. prosinca. Slika je mladenačko djelo baroknog majstora Alessandra Varotarija Padovanina s početka 17. st., čiji se potpis nalazi na stepenici ispod mitre sv. Nikole. Palu sv. Nikole i Ambrozija spominje vizitacija biskupa Nikole Zorzija iz 1637. g., ali postoji zapis iz 1892. kojim Crkovenarstvo Stolne crkve posuđuje crkvi Duha Svetoga ovu sliku. Crkovenarstvo je sliku dobilo na dar od kanonika Nikole Zudeniga, pa se pretpostavlja da ju je ovaj otkupio na dražbi, kad je ukinuta Bratovština Duha Svetoga za francuske uprave.³⁵

³⁴ Priopćio Ambroz Radoša Barišić.

³⁵ Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 140-144.

Ostaci crkve sv. Nikole Donjeg na fotografiji iz 1866.
(Arhiv MHB) i 1880. (F. T. de Laforest: Album von Dalmatien)

U crkvi Duha Svetoga nalazi se još jedan svečev prikaz, na oštećenoj pali „Navještenje sa svecima“ s oltara sv. Nikole iz hvarskog augustinskog samostana. Prislonjena je uz južni zid crkve na podu. U gornjem dijelu slike prikazana je Bogorodica na oblaku, kojoj s lijeve strane arkandeo Gabriel navješćuje Kristovo začeće. Desno do Bogorodice u profilu je prikazan sv. Ivan Krstitelj u kožuhu, pognute glave, naslonjen na oblak, dok sklopljenim rukama pridržava drveni križ s kojeg visi natpis. U desnom kutu uz njega je, leđima okrenut promatraču, pogleda uprtog u Bogorodicu, sv. Antonij Padovanski. Donji desni kut zauzeo je lik titulara negdašnjeg oltara, sv. Nikola biskup u zlatnom plaštu. Desnom rukom drži tri zlatne jabuke, a na ispruženu lijevu ruku naslonjen mu je biskupski štap. Mitra se nalazi na tlu, uz svečevu desnu nogu. Lijevo od njega sjede dvije ranokršćanske mučenice s palmama - Apolonija s kliještima u lijevoj ruci i Lucija s očima na pladnju u desnoj ruci. Autor pale je, najvjerojatnije, mletački slikar Giovanni Battista Augusti Pitteri iz 18. stoljeća.³⁶

³⁶ Isti, *Razvoj grada*, 328; Radoslav Tomić, Dopune slikarstvu u Dalmaciji (Baldassare D'Anna, Antonio Bellucci, Antonio Grapinelli, Giovanni Battista Augusti Pitteri, Giovanni Carlo Bevilacqua), *Radovi Instituta za povijest umjetnosti* 29/2005., 176, 177, 181-182. - Dio sa likom sv. Nikole bio je izrezan iz slike - navodno je jedan bratim želio zadržati taj dio - no srećom kasnije je poslan s preostala dva sačuvana komada slike u Hrvatski restauratorski zavod u Splitu, gdje su ponovno spojeni.

Kapela sv. Nikole u Gornjem Zaraću

Model broda sv. Nikola, zavjetni dar Kuzme Domančića (biskupski dvor u Hvaru)

I na oltaru sv. Nikole Tolentinskog u augustinskoj crkvi na Glavici bio je prikazan sv. Nikola biskup. Na pali u vrhu je Gospa od Cinture - Bogorodica u crvenoj haljini sa sivim plaštem, koja drži crni pasac. Na krilu joj stoji golo dijete Isus koje pruža pasac sv. Augustinu u biskupskoj odjeći, a stoji s lijeva Bogorodice s Djetetom. Desno pod Gospom stoji sv. Monika u crnoj udovičkoj odjeći, a pred njom sv. Nikola, također u biskupskom ornatu,

s knjigom na kojoj su tri zlatne jabuke. Drugi sv. Nikola - Tolentinski, nalazi se u prvom planu ispod sv. Augustina, a prikazan je u crnom augustinskom odijelu, s križem u lijevoj ruci i zvijezdom na prsima. Slika se pripisuje mletačkoj slikarici iz 18. st. Rosi Pozzato.³⁷ Godine 1840. prenesena je sa cijelim oltarom u crkvu u špilji u Svetoj Nedilji, a 1858. u tamošnju župnu crkvu sv. Spiridiona na bočni sjeverni oltar. Oltar je zamijenjen novim 1912.; 1959. g. slika je zamijenjena kipom Gospe i izmještena na zid istočno od oltara, a 2000. g. je ukradena iz crkve.³⁸

³⁷ Joško Kovačić, Bilješke za slikovni settecento na Hvaru, *Periodični izvještaj CZKBOH* 163, 1999., 125-126. - Ivana Prijatelj-Pavičić (*Kroz Marijin ružičnjak*, Split, 1998., 217) smješta ovu sliku u jelšansku župnu crkvu (?) vjerojatno krivo citirajući L. Dobronić (Augustinci na otoku Hvaru, 61). Dobronić pak sliku ispravno smješta u svetonediljsku župnicu, ali krivo navodi da je ovdje prenesena sa jelšanske Gradine. Pripisuje je Baldasareu D'Anni, a navodi da je nad svecima prikazano Presveto Trojstvo (???). I ovo prenosi Prijatelj-Pavičić, a k tome sv. Nikolu Tolentinskog identificira kao sv. Ignacija. - Pala neodoljivo podsjeća na sliku Pietra Tedeschija „Madona della Consolazione“ iz talijanskog Cartoceta, na kojoj su prikazani isti sveci (osim sv. Nikole biskupa), pa je moguća da je Tedeschi autor pale (<http://www.immaginidimaria.it/ITALIA/Marche/Madonna%20dellaConsolazioneMarcheCartoceto.htm>).

³⁸ Kovačić, *Župa Sveta Nedilja*, 138-139; Isti, *Razvoj grada*, 328.

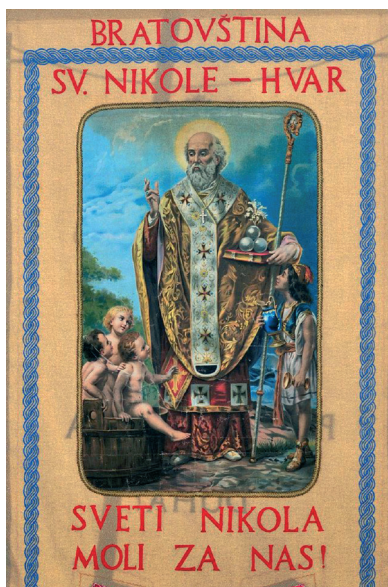

Bratimi sv. Nikole sa starom zastavom bratovštine na hodočašću u Gospino svetište u Velom selu na Visu 1972. g.; arhiv Bratovštine sv. Nikole

I tri velike hvarske crkve - Katedrala, franjevačka crkva Gospe od Milosti te dominikanska sv. Marka - imale su nekoć oltare s likom sv. Nikole. U Katedrali je 1528. g. Katarina Paladinić utemeljila kapelu sv. Katarine i sv. Nikole u sjevernoj lađi, ali je već 1603. g. apostolski vizitator Priuli naložio da se ukloni jer smeta. Uspomena na ovaj oltar je lik sv. Katarine na pali oltara sv. Antonija Padovanskog, koju je 1687. g. dao podignuti conte Frane Lupi. U Semitecolovu popisu beneficija 1612. g. još uvijek postoji oltar sv. Katarine, a vizitator Morari 1627. g. bilježi drvene kipove sv. Nikole i sv. Katarine pod sjevernom propovjedaonicom Katedrale, za koje naređuje da se uklone.³⁹ Kod franjevaca oltar sv. Nikole spominju apostolske vizitacije iz 1579. i 1603. g., bez detaljnijeg opisa.

U crkvi sv. Marka lik sv. Nikole nalazio se na oltaru sv. Antonija opata koji je u sjevernoj lađi dao podignuti Antonij Lucić, sin pjesnika Hanibala. Na mjestu ranijeg oltara i danas se nalazi grobnica obitelji Lucić. U vrhu slike je Bog Otac u oblacima okružen anđelcima, dok su ispod njega dva veća anđela trubača. U prvom planu prikazani su s lijeva na desno sv. Petar s lijevom rukom na prsima i ključem u desnoj ruci, sv. Antonij opat u crnom plaštu sklopljenih ruku (na lijevu mu je oslonjen štap), te sv. Nikola u biskupskom ornatu s tri zlatne jabuke u rukama, dok mu iznad mitre proviruje biskupski štap. U lijevom kutu, iza sv. Petra prikazan je sv. Vinko Fererski koji u lijevoj ruci drži plamen, a između sv. Antonija i Nikole je sv. Jerolim u kardinalskoj odjeći s desnom rukom na prsima, dok mu lijeva - u kojoj drži crkvu -

³⁹ Venko Gugić, Jedan nepoznati akt hvarskog kneza i providura Pietra Semitecola, *Prilozi povijesti otoka Hvara III*, 1969., 30, 42 (bilj. 10); Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 27; Isti, *Iz hvarske kulturne baštine*, ciklostil, Hvar, 1987., 200; Isti, *Pretpovijest hvarske katedrale, Krivenica- list župe sv. Stjepana I., pape i mučenika* 14, listopad 2010., 40.

Zastava Bratovštine sv. Nikole

Joakim Gregov: Sv. Nikola na vratnicama malih vrata hvarske katedrale

proviruje desno od sv. Nikole. Sv. Vinko, Petar i Antonij gledaju u Boga Oca, sv. Jerolim je oborio pogled, dok je sv. Nikola okrenut promatraču. Autor slike je Giambattista Zelotti iz 16. stoljeća. Pošto su Francuzi ukinuli dominikanski samostan, sliku su od Uprave državnih dobara 1844. g. za 390 fiorina kupili Brušani. Smještena je na južnom bočnom oltaru, koji je 1872. g. izradio Ivan Deletis, u bruškoj župnoj crkvi sv. Jurja. Iako je posvećen sv. Antoniju opatu, u narodu se češće smatra oltarom sv. Nikole.⁴⁰

Lik sv. Nikole prikazan je i na dvije zastave Bratovštine sv. Nikole. Na starijoj, koja je dokumentirana još na fotografiji procesije o proslavi 700. godišnjice smrti sv. Antonija Padovanskog u Hvaru 1931. g., svetac je prikazan u središnjem medaljonu s crvenim plaštem, mitrom na glavi i biskupskim štapom u lijevoj ruci, dok desnom blagoslivlja uskrišenog dječaka, koji je desnom nogom iskoračio iz bačve i desnu ruku pruža prema svecu. Zastava je crvene boje sa zlatnim resama. Iznad zlatne trake u vrhu zastave stoji natpis: „Sv. Nikola moli za nas!“

Nova zastava Bratovštine blagoslovljena je o blagdanu sv. Nikole, 6. prosinca 1992. godine. Na bijeloj podlozi izvezenoj zlatnim nitima u središtu je slika gologlavog sveca u zlatnoj misnici, sa knjigom na kojoj su tri jabuke u lijevoj ruci, na koju je naslonjen i biskupski štap. Desnom rukom blagoslivlja trojicu uskrišenih dječaka u bačvi s desne strane, dok mu s lijeve stoji dječak s kraljevim vrčem u ruci (kojeg je po legendi svetac spasio od ropstva iz „Babilonije“). Crvenim slovima iznad slike piše: „Bratovština sv. Nikole - Hvar“, a ispod slike opet: „Sv. Nikola moli za nas!“⁴¹

⁴⁰ Kovačić, *Zapisi o crkvama*, 220; Isti, *Iz hvarske*, 255-256; Isti, *Župa Brusje na Hvaru, Služba Božja 2/XXXV.*, Makarska, 1995., 137.

⁴¹ V. fototeka u Arhivu Bratovštine sv. Nikole.

Ikona sv. Nikole, sakristija crkve Duha Svetoga

Relikvijar sv. Nikole, crkva Duha Svetoga

Sv. Nikola prikazan je na vratnicama malih vrata hvarske Katedrale u centralnom polju lijeve vratnice. Niski brončani reljef prikazuje sveca u biskupskom odijelu, sa štapom u lijevoj ruci, dok desnom blagoslivlja dvije lađe na uzburkanom moru. U lijevom donjem kutu je grb aktualnog hvarskog biskupa Slobodana Štambuka, a desno od njega natpis:

SVETI NIKOLA / ČUVAJ PUTNIKE RIBARE / I MORNARE.

Vratnice su rad kipara fra Joakima Jakija Gregova, a blagoslovio ih je za Uskrs 2006. g. biskup Štambuk. Jedan odljev ovog reljefa poklonjen je Gradu Hvaru, a izložen je u Lođi.

Svečeve relikvije čuvaju katedrala i crkva Duha Svetoga. U sakristiji katedrale čuva se ovalni relikvijar (140x120cm), s vanjskim crnim, a unutarnjim bijelim okvirom s pozlaćenim rubovima. U središtu je na platnenom srcu čestica kosti sv. Nikole Mirskog, gore desno čestice praha sv. Ivana Nepomuka, a zatim su u smjeru kazaljki na satu čestica kosti sv. Ivana Kaulberta opata, pa čestica haljine sv. Andrije; čestica plašta sv. Gajetana, čestica kosti sv. Bernarda opata, te čestica kosti sv. Antonija Padovanskoga.⁴² Ovaj relikvijar katedrali je poklonila Janka Božić ud. Mužinić (Mostar, 1915. - Hvar, 1998.).⁴³

⁴² *S. Nicolai; Ciner. S. Jo. Nepomu: M; Ex Oss. S. Ioannis Caulbert Abb.; Subucula S. Andreae; Pluvi S. Cajetani Ca; Ex Oss. S. Bernardi Abb.; Ex Oss. S. Antonii de Pad.*

⁴³ S ovim relikvijarom u istoj kutiji nalazi se i relikvijar sv. Frane i svetaca te metalna kutija za hostije s inicijalima G.B. U kutiji je i zapis: *Iz arhiva Boglič-Božić HVAR/ rukopis mog oca/ dr. Božidara Božić-a (+1972.)/ nasljednika Dra Ante Boglića (+1910)/ koji je preuzeo ostavštinu svog brata/ Don Jakova Boglića (+1897.)/ Giacomo Boglič. - Dr. Ante Boglič zapravo je umro 1909. g., v. J. Kovačić, Obitelji i arhiv Boglič-Božić u Hvaru, PPOH XI/2002., 160.*

Giovanni Battista Augusti Pitteri:
„Navještenje sa svecima“

Relikvijar obitelji Boglić-Božić, sada u sakristiji katedrale

Relikvija iz Duha Svetoga nalazi se u srebrnom medaljonu koji se umeće u veći relikvijar od posrebrene mjeđi. Gornji dio većeg relikvijara ukrašen je viticama, s otvorom za umetanje po sredini u obliku mandorle. Na vrhu je mitra te uz nju biskupski štap. Ovaj je relikvijar očito bio namijenjen za relikvije sv. Nikole, no danas se u njega umeću i relikvije sv. Roka (o blagdanu) i sv. Križića (na Veli petak kada se izlaže na Božjem grobu). O 150.

obljetnici osnutka Bratovštine sv. Nikole, u studenom 2011. g., bratimi su hodočastili na grob svoga zaštitnika u Bari. Tom su prilikom na dar dobili bočicu s emulzijom koja svake godine izlazi iz kostiju sv. Nikole. Od tada se i taj relikvijar s gore opisanim izlaže o svečevu blagdanu.

Nedavno je objavljen sažetak dokumenta koji ukazuje na postojanje Bratovštine sv. Nikole u Hvaru u 15. stoljeću. Radi se o spomenutoj oporuci Radmila Noganovića iz 1428. g. kojom određuje da bude ukopan u grobnici Bratovštine u katedrali sv. Stjepana.⁴⁴ To bi bila prva imenom spomenuta bratovština u Hvaru, no iz kasnijih izvora nam nije poznata. Kako Noganović oporukom ostavlja po dukat za gradnju katedrale sv. Stjepana, u kojoj je očito bilo sjedište Bratovštine, ali i za gradnju crkve sv. Nikole na Glavici, možemo pretpostaviti da je Bratovština kasnije preselila svoje sjedište u crkvu sv. Nikole. Možda je dolaskom augustinaca kasnije promijenila svog titulara i postala Bratovština Gospe od Pasca.⁴⁵

⁴⁴ Kovačić, „Acta Pharensia“, 277.

⁴⁵ Zrinka Novak (Uloga bratovština u svakodnevnom životu hvarske komune u ranome novom vijeku, izlaganje na simpoziju „500. obljetnica hvarskog pučkog ustanka“, Hvar, 26.-28. svibnja 2010., u tisku) smatra Bratovštinu sv. Nikole profesionalnom, tj. udrugom pomoraca, no to se može zaključiti samo iz njenog imena.

Alessandro Varotari Padovanino Bogorodica sa sv Nikolom i sv Ambrozom, crkva Duha Svetoga

Oltar sv. Nikole u crkvi Duha Svetoga prije uklanjanja (arhiv MHB)

Rosa Pozzato (?):Gospa od Cinture, pala ukradena iz župne crkve u Svetoj Nedilji (foto: Ivo Vučetić, 1999.)

Giambattista Zelotti: Sv. Antonij opat i sveci, župna crkva u Brusju

Sv. Nikolu častili su i bratimi Duha Svetoga, vjerojatno zbog svečeva oltara u njihovoj crkvi.⁴⁶ Valier spominje da bratimi osim na Duhove i dva sljedeća dana, rade gozbu i o blagdanu sv. Nikole na kojoj sudjeluje i kapelan crkve.⁴⁷ Osnivanjem Bratovštine sv. Nikole 1861. g., crkva Duha Svetoga postaje središte štovanja mirskog biskupa. O tome svjedoči i nekoliko grčkih ikona s prikazima sveca i Gospe, koje su pomorci kao zavjet poklonili ovoj crkvi, a čuvaju se u sakristiji.

Teško je utvrditi koji su vjerski obredi bili ranije povezani sa slavljem blagdana sv. Nikole. Izvjesno je tek da se rano ujutro pjevao svečev život, a potom bi uslijedila misa. Kada je uvedena nova, skraćena verzija života, počela se pjevati i služba čitanja. Večernja misa blagdana uvedena je u drugoj polovici 20. stoljeća. U isto vrijeme počelo se i s običajem blagoslova mora i brodova na Mandraču nakon jutarnje mise. Devedesetih godina 20. st. taj se obred obavljao i u uvali Vira. Blagoslov povezan uz more i ribarenje ranije je bio povezan s franjevačkom crkvom Gospe od Milosti i sv. Antonijem.⁴⁸ U posebnu štovanju ribara bila je i Gospa od Utjehe iz sv. Nikole Nižeg, kasnije prenesena u crkvu Zvijezda mora.⁴⁹ Procesije sa likom sv. Nikole vjerojatno nikad nije ni bilo, iz jednostavnog razloga što blagdan pada u zimski period, kada se u Hvaru nisu običavale obavljati procesije.⁵⁰ U posljednjem desetljeću dodane su još dvije novine u štovanju sv. Nikole u župi Hvar - spomenuta misa uz svečevu kapelu u Gornjem Zaraću i blagoslov jabuka na večernjoj misi.⁵¹

Proučavajući odnos sv. Nikole i Hvara, može se uočiti da su ranije u Hvaru mirskom biskupu bile posvećene dvije crkve i pet oltara, dok mu je danas na području župe posvećena tek jedna kapela izvan grada. Zanimljivo, ukidanjem svečevih crkvi i oltara, opadao je i pomorski značaj grada Hvara kao vojne i trgovačke luke. Što je čemu bilo uzrok, čitatelji će prosuditi sami.

⁴⁶ I drugi svetac s Varotarijeve pale - sv. Ambroz - spominje se kao važniji blagdan Bratovštine - v. članak Z. Novak (Hvarska bratovština Sv. Duha u kasnom srednjem i ranom novom vijeku) u ovom časopisu.

⁴⁷ Franulić, Valierova vizitacija, 21-22. Posebno štovanje sv. Nikole ne spominje se u prvom statutu Bratovštine iz 1468. g., pa možemo pretpostaviti da je s njime počelo između ovog datuma i Valierove vizitacije, usp. Joško Kovačić, Tri pravilnika bratovština u Hvaru u 15., 16. i 17. stoljeću, *Croatica Christiana Periodica* 42, Zagreb, 1998., 125-127.

⁴⁸ More i mreže blagoslivljaju se i danas o blagdanu sv. Antonija, 13. lipnja. Od kraja II. svjetskog rata do 1957. - kada je posljednji put prije zabrane održana procesija - procesiju s kipom sv. Antonija pratili su ribari u brodovima s upaljenim fenjerima, a nakon blagoslova uputili bi se prema svojim ribolovnim poštama - v. Petar Novak, *Od kolijevke pa do groba - Sjećanja i zapisi*, rukopis u KAH, 6-7. Procesija je obnovljena 2011. g., ali bez pratnje brodova.

⁴⁹ Kovačić, *Razvoj grada...*, 335.

⁵⁰ Do zabrani nakon Drugog svjetskog rata u Hvaru je „sezona“ procesija započinjala Velikim tjednom (u ožujku ili travnju), a završavala blagdanom Gospe od Ružarija (8. listopada) - v. Zorko Kovačević-Kraljević, Zaboravjeni presesjuni i rogacjuni, Kruvenica - List župe sv. Stjepana 17, lipanj 2011., 24-26. Još je biskup Nikola IV. Zorzi *sjajnu svečanost koja se stalno svake godine održavala 6. veljače, a toga je dana... lik Raspetoga prokapao krvlju, prebacio... u sporazumu s kaptolom i poglavarstvom u drugu nedjelju po uskršnjim blagdanima zbog toga jer je zimska nepogoda bila veoma neprilična za kler i narod*, Daniele Farlati, Hvarski biskupi, prijevod K. Lučin, Split, 2004., 155.

⁵¹ Priopćio Miko Bibić-Žiže po pričanju Zorka Maričića-Banjuša; v. i Običajnik Bratovštine sv. Nikole, Arhiv BSN.

Život svetega Mikule

PO-ČI-NJE ŽI-VOT SVE-TE-GA MI-KU-LE BIS-KU-PA OD MI-I-RE
GRA— DA —
Da-nas je bra-dor bo-go-ľub-na blag-dan pre-slav-nos-ga
bis-ku-pa sve-te-ga Mi-ku — le —
ko-mu sla-va i čast ve-li-ku no-si sve-ta ma-ti Crk-va
Poš-te-njem pri-ve-li-kinu i sla-vom vi-ko-liš-njom
po svem Sri-tu sto-va-ti ji na-a-re-di — la—
A ti Gos-po-di-ne smi-i-ľuj se na-ni
Bo-gu hva-la.

Prema pjevanju Marijeka Jurića.

Notni zapis života sv. Mikule (prema pjevanju Marinka Jurića zapisala Zorka Bibić)

PRILOG

Štenje I.

Počimlje ŽIVOT SVETOGA MIKULE BISKUPA OD MIRE GRADA!

Danas je braćo bogoljubna blagdan prislavnoga biskupa svetoga Mikule, komu slavu i čast veliku nosi Sveta Mati Crkva, poštenjem prevelikim i slavom vikovišnjom., po svem svitu štovati je naredila.

I zato prislavni život njegov i čudesa velika, ako bismo hotili skazivati, dan litnji zadovoljan ne bi bio.

Dakle dil života njegova i čudesa koje je on učinio, skazati Vam hoćemo.

Mikula budući vlastelin plemeniti i poglavica od roda plemenita, plemenito porođen u zemlji od Luke, u gradu od Patere. Otac njegov bijaše Epifanij, a mati njegova Ivana. Otac i Mati njegova među gospodom bihu uzvišeni toliko veće od stanja nebeskoga želenjem užgani bihu. Otac Epifanij sa ženom svojom pošteno i sveto živihu, u mladosti svojoj, samo porodiše jedinoga sina Mikulu i zato nebeski život počеше činiti.

Ko prilipi ditić rodivši se, prvi dan od poroda svoga, sam na svojim nogami poče stati i dojeći ga još je Mati njegova u zibci svojoj, počela dvaput na nediju, a to jest u Sridu i Petak samo jednoć sisati.

To htijaše Gospodin Bog za očitovati koliko i kakav imaše biti, na ovome svitu ovi prislavni ditić Mikula. Svršivši tada sveti Mikula lita od ditinstva svoga, u tolikoj kriposti rastijaše, da otac i mater njegova snjim veseli bihu, i njega za sebe veće od blaga svoga i nauka svojih ostaviti željahu. I tako doma sa roditeljima svojim kao i Jakov patriarha u krepstih življaše. Otac njegov stavi ga na nauk od pisma, u kojem ukaza tančinu od svojega razuma, tako da u malo vrimenta dostigne ime od Naučitelja i Meštra. Ne hotiše nastojati na uživanje i raskošja od ovega svita, kako ostala mladost od onoga vrimenta, bižaše od njihove družbe, kako od smrti i otrova. Imadjaše Mikula strica biskupa od Grada u kojem se on rodi, čovika dobro naučena i posve virna službenika Božjega, koji nagovori roditelje Mikuline da ga učine redovnikom, što od njih lako postigne, spominjajući sad njega s molbami i molitvom od Boga bihu isposili, i zato dobrovoljno ga Bogu vratiše i službi njegovoj dopustiše.

Stric njegov dade mu svete Rede i redeći ga misnikom okolo stojećim reče: Braćo moja danas u Crkvi svetoj isteklo je jedno novo sunce, koje će biti za radost i utišenje svega svita. Blažena je pića koju nosi sobom, blažene su one ovčice koje budu imale sriću uživati ga. U ono vrime dogodi se da u državi od Licie i svemu istoku posta prevelika kužna nemoć u kojoj mnogi umriše i među njima u tri dana umre otac i mati Mikule, koji sad osta baštinik i gospodar od svega imanja i blaga njihova. Ali Mikula ljubeći veće uboštvo nego bogatstvo od ovog svita, hoti biti ne baštinik nego razdilitelj od blaga njihova, mnoge i obilne limozine čineći. I među ostalim koje je učinio dostojno je ovde navlastito povidana biti, koja slidi. Dogodise u ono vrime, da jedan susid njegov, koji je s velika bogatstva na veliku nevolju

pao, tri kćere svoje koje bihu plemenito rođene, odredi na blud postaviti, za da takovim pogrdnim dobiti nevoljni život prihrane. Budući tada po sven gradu glas od nevoljnika čovika učinjen, Mikula Blaženi to slišavši uzdahnu moleći se milošću imaše svrhu nevoljnog onoga čovika. I tako odluči od blaga svoga, pomoć učiniti nevolji njegovoj, da tri ćere njegove, koje od roda plemenita bihu rođene, bludnim glasom ne budu pogrdjene. A Sveti Mikula ne hoteći inoga, nego Isukrsta u djelima svojih svitnika imati poče misliti kako bi to dilo od milosrdja učinio, da bi prid onim, komu činjaše otajno bilo.

I tako u niko doba noći uzevši onu potribu zlata podje ka prebivalištu onoga čovjeka, komu skrovito ostavi rečeno zlato i otajno podje. U jutro tada čovjek onaj našavši zlato začudi se i plačno razmišljaše i zahvaljivaše previšnjem Bogu na tome daru. I tako s tim zlatom prvorođenu ćer svoju. biše otpravio, pak poča iziskivati onoga koji biše potribu podao, nevolji njegovoj. I drugdje zatim uzevši zlato postavi ga u kući čovjeka onoga kako i prije biše učinio. Budući dan učinjen, ustav se čovjek onaj nadje zlato. I s veseljen uzradova i poče govorit: „Gospodine Bože dostoj se očitova meni čovjeka onoga, koji meni ne pristaja dobra činiti. Do malo dana zlatom onim otpravi i drugu ćer svoju. Posli toga sveti Mikula treći put uzev zlata za dva puta veće nego prvo, stavi ga u kuću čovjeka onoga, koji pošavši za Mikulom vapijaše govoreći: „Stani ne biježi čovječe Božji, jer tebe želim vidjeti. I hitro hodeći za viditi Blaženog Mikulu, bogoljubno pozna prislavnoga dobroćinca i cijelova noge njegove. Vidivši svetac ne dopusti mu toga činiti, nego moleći ga rečemz: da to djelo nema nikom pripovidati, dokle bude živit ime njegovo na zemlji. Blaženi Mikula ganut rečenom milošću prema nevoljnom čovjeku, dila načine od milošće, a nevoljnik ki Bogu hvale davši, polovicom ćer treću uda , a sa ostalim poče živiti u dobru životu svoju. Mikula tada Blaženi razmišljajući, da se dvima gospodarima ne može služiti, odabra brime Božje lagano i jaram njegov ugodni, ter poče u velikoj ljubavi prema svome Bogu umiljeno živiti i svet život činiti. I biskup takodjer stric Mikulin medju ostalima dobrim djelima koja činjaše, sagrađio bijaše jedan manastir za redovnike u kome Mikulu postavi za Vladaoca i Starešinu. Sa svim da svojom velikom učenošću i zalošću, vladaše toliko godina sveto i plemenito Manastirom onim. Želeći učiniti jedan život izvrsni odredi poči pohoditi mista sveta od Jeruzolima i zatim se ukloniti od taština svita ovoga.

Za tu svrhu ukrca se u jedno drivo i putujući lipim i tihim vrimenom, dogodise da jedan mornar budući poša jedra zatvoriti, pade i ubi se, što bi uzrok od velike tuge i žalosti svima, koji se na drivu nahodiše. Tu stvar videći Mikula Blaženi uzdignu pamet, ruke i oči k nebu, i eto ga u čas živa, zdrava i bez nikakve bolesti. Pridjoše u zemlju Svetu od Palestine, budući pohodio mista posvećena kipom, mukom, krvlju i smrću Isukrstovom, odredi ukloniti se u pustinju od Sorie i u njoj svoj život dospiti. Bi mu objavljeno i zapovijedeno od Boga da se ima vratiti u svoju domovinu gdje će mu služiti, a ne u pustinji od Sorie.

Mikula Blaženi na zapovijed Božju ukrcaše se u drugo drivo za vratiti se u Liciu, a Mornari s himbom hotijahu ga povesti u Aleksandriju, koja buduć blizu,

okrenu vitar protiv njihovoj himbi, tako da u malo vremena i dana u luku od Licie domovinu Mikule Svetoga dodjoše. Mornari videći ovo čudo smučeni, smeteni i preplašeni, padoše na kolina, pitajući proštenje od sveca, put Aleksandrije otidjoše. Mikula sveti podje u svoj manastir, i bi primljen s velikom radošću i mnogim veseljem od onih Redovnika koji radi njegova pošasća, vele puno tužni i žalosni ostali bihu. Pribiva s njima sveti Mikula. nikoliko vremena i videći se od svakoga čašćen i štovan. podje u grad od Mire, glavu od one Države, misleći da ondje neće poznat biti. U to vrime umre biskup Mire grada, za kim ostali biskupi žalosni ostaše, te se sabraše mnogi redovnici zajedno moliti Gospodina Isukrsta da bi odabrali dobra biskupa. Biše tada medju ostalim biskup jedne velike oblasti, da kako on reče da ga svi izaberu za biskupa od Mire Grada. A on biskup slidjaše stope Apostolske naredi im žežinati i moliti Boga da on dopusti njima poznati koga hoće da izaberu za biskupa i pastira puku onomu. Tada svi dignuvši pamet k Bogu srčano moljahu, eto rečeni biskup sliša glas s Neba sebi govoreći: izađi pred crkvu i onoga koga vidiš na jutrnju hodeć njega posveti za biskupa, a ime njegovo je Mikula. Koje očitovanje biskup ostalim pripovidi i reče: „Vi u crkvi molite, a ja ću vanka bditi i ufam u milost Božju da će nas uslišati dara svoga. Eto čudna stvar da u vrime od jutrnje kako od Boga poslan, prije nego niko, pridje Blaženi Mikula k vratima od Crkve. Biskup tada rukom uhvati njega, polako ga upita govoreći: koje je tvoje ime. A on odgovori umiljeno: Mikula je moje ime, vaše Svetosti sluga. Biskup tada držeći njega reče, hodi s menom sinko, otajno imam govoriti s tobom. I ulizavši tada u Crkvu biskup zavapivši reče: „Evo kojega prosimo. Vidivši oni tada Mikulu, sve se biskupi uzradovaše, da im je pastir od Boga poslan i redovnici takvom odabranom biskupu veseljahu se, sa glasom do Neba vapijući.

A TI GOSPODINE, SMILUJ SE NAMA!

Svršetak I. štenja.

Štenje II.

Kad bi uveden blaženi Mikula u crkvu, poče se ponizno otimati od Biskupstva. Biskup i oni slavni redovnici vidivši ga i slišavši ga, obukoše ga u odjeću biskupovu i postaviše ga na pristolje Biskupovo. A Mikula Blaženi primi takovu naredbu i čast od Biskupstva, umiljeno držaše i život svoj provadjaše u molitvi i žežinu pedipsajući tijelo svoje.

Ljude sve koji k njemu hodijahu umiljato ih primljaše i biše vesel u pokaranju i nauku, pomnju imaše od sirota i udovica, u pomoći i obrani razgovaraše, karaše zločeste i prislatko tješaše nevoljne, uzmoživaše svaki dan glas dobrote njegove i svuda slavu Blaženoga Mikule se čujaše. Veseljaše se puk njegov, radovaše se gospoda od takova slavna biskupa, jer od svih dobru pomnju imaše i čast Biskupovu nezapušćaše. Zatim dakle Blaženi Mikula kripošću svake milosti bi narešen i poče cvasti i prosvjetlivati čudesima velikim, da ne samo puk njegov, već i tudjincu u kojogod nevolji bihu zovući ime Mikule Blaženoga, potpuno milost primljahu.

Jednoga dana tuda neki mornari na moru ginuše od velike sile mora koja se naglo učini, da smrt pred očima vidjaše zavapiše govoreći: „O Mikula slugo Božji u ovoj pogibelji ako nas ti izbaviš i Bogu i Tebi hvalu dajemo. Eto čudna stvar, ukaza im se jedan čovjek u prilici Mikule Biskupa govoreć: zazvaste mene evo sam poče vam pomagat kupiti konope i ostale potrebne stvari načinjati u drivu. Tada pristane naglost velika vjtra i mora, a mornari počaše se veseliti u zdravlju, u misto od Mire grada pridoše. Izašavši vanka pitahu gdje se nalazi biskup Mikula, kojima bi rečeno, da je u crkvi. Čudna im stvar bijaše vidjeti, koga ne bjehu prije vidjeli i niko im ga ne ukaza, oni ga sami poznaše i padoše pred noge njegove, počeše mu se zahvaljivati govoreći: Kako s pomoću njegovom, bihu oslobođeni od strašnoga utopljenja. A Blaženi Mikula odgovori ne mislite da je to s mojom voljom, ni s mojom kripošću, da li milosrdjem Božja učinjeno je radi virovanja koga ste imali.

Zatim Blaženi Mikula poče im nauk davati govoreći: Učite se dakle predragi koliko valja pred Bogom prava vjera. Radi grijeha naših svaki dan pedipsani smo ali ako se Bogu pravim srcem obratimo, on milosti svoje nam daje i od pogibelji naših nas izbavi. I zato braćo ne budi vam teško činiti dobra djela i sliditi na umiljenstvo dobre volje, uboge pomagati.

Vjerujte Vi meni da kad čovjek upade u propast od grijeha, nijedna njegova dobra činjenja Bog toliko ne prima, koliko milostinju ne na pohvalu ovoga svitu učinjenu. Ovakvim svetim i slatkim riječima oni mornari naučeni čudiše se od umiljenstva Mikulina, kreposti i odjeća blažene i lijepa govora njegova i slave njegove, oni se sa radošću odiliše. Malo zatim učini se glad po svoj biskupiji Mikulinoj tako da od gladi puk počimljaše mrijeti. Eto dva broda pšenicom u mjesto pridjoše i navješteno bi blaženom Mikuli koji pritekne i teče tim mornarima: došao sam Vas moliti da ovome puku koji je nevoljni i glad trpi, da od te pšenice nešto podijelite. A mornari rekoše nemožemo ti oče mi podijeliti, jer u Aleksandruji ova pšenica nam je izmirena i cesaru je poslana. Tada Blaženi Mikula reče: Nu slišajte mene, neka ovaj puk ne pogine, samo nešto od svakog broda dajte meni, a ja u ime

Boga moga Svemogućega obećajem da ništa manje neće biti od te pšenice pred cesara. Vjerovaše Mikuli Svetome i tako mu daše onu potrebnu pšenicu koju im pita. Prišavši pred poglavicu cesarovu oni putnici pridaše mu pšenicu koju nadjoše svu potanko koliko bihu i ukrkali.

Koliko prava i moguća jesi vjero isvrsnita, jer kako im biše Blaženi Mikula obeća, tako u svemu ti putnici izvrsno nadjoše i navjestiše čudo veliko ljudima cesarovim, dajući slavu Bogu, koji po slugi svome Mikuli prikaza i djelova čudesa velika. A puk onaj kojemu bijaše providi Blaženi Mikula, obilova za dvj pune godine i zadovoljan bijaše.

U vrime Konstantina Cesara narod od istoka, razluči se od Gospodstva Rimskoga.

Posla tada s vojskom cesar tri prve poglavice, Hiponcia, Ursina i Apolinara, koji suprotivni pridjoše gradu Mikule Blaženoga i sa lijepim načinom privede ih sveti Mikula u dom svoj i učini sjedinjenje žudjenoga mira. Nahodeći se u jedno vrime Sveti Mikula u gradu, kada Eustahie poglavica od grada bi sa novcem podmićen, odući trima ljudima glave odsjeći.

Koju stvar čuvši Sveti Mikula, moli one tri poglavice da brzo otidju s njim na mjesto, gdje onima hotijahu glave odsjeći.

I uzevši mač sluga jedan zamahne za glavu im odsjeći, a sveti Mikula pritekavši izmaknu mač iz ruku njegovih, a njih triju pravedno svezanih povede ih sa sobom na prebivalište Eustahie poglavice i silom otvori vrata koja bihu zatvorena.

To videći Eustahio poglavica, izadje prema Mikuli Biskupu svetom i veselo ga podravi, a Mikula Sveti ne hajući za njegovo pozdravljenje reče:

O neprijatelju Božji i rušitelju zakona, prestavši na toliku nepravednost kako možeš u obraz nas pogledati.

Budući ga vrlo pokara, pita proštenje u svih zajedno budući one tri poglavice Konstantina cesara, a Blaženi Mikula primi na milost od pokore. A te tri poglavice primeći blagoslov od Mikule Svetoga podjoše na svoj put i bez prolića krvi od onih triju mladića, podložiše sam narod onaj, pod Gospodstvo cesara Rimskoga, a oni podjoše veselo i prišavši, plemenito bijahu primljeni od cesara.

A TI GOSPODINE, SMILUJ SE NAMA.....!

Štenje III.

Zatim neki ljudi nenavideći slavu i poštenje onih triju poglavica, nagovoriše vojvodu cesarovu i podmitiše njega, da bi ih himbeno posvadio pred Cesara. I budući njih ozloglasil, srdito cesar zapovijedi da one tri poglavice imaju odmah svezati i u tamicu postaviti i u njoj bez nijednoga drugog razloga ni pravde, tu noć ih pogubiti.

Budući razumile te poglavice nemilu osudu, razdriše svitte svoje i gorko počеше žalošću velikom plakati. Spomenu. se tada Neponcio, kako sveti Mikula bijaše oslobodio onu trojicu pravednih od smrti ufanjem krijepiše one svoje drugove da se srčano preporuče Svetome Mikuli i od njega pomoć da prose. I tako sva trojica moleći se, počеше se njemu priporučivati. Onu noć slavni Mikula ukaza se Konstantinu Cesaru govoreći mu: Zašto si nepravedno osudio one tri poglavice Tvoje i na smrt ih predao, ne budući nijedno zlo učinili? Ustani i čini ih osloboditi, ako ih ne oslobodiš moliti ću Boga Svemogućega da proti tebe digne mnogo vojske i ti ćeš biti ubijen, a tilo tvoje će biti hrana divljih zvijeri. Kojemu reče Cesar: Kaži mi kosi ti, koji si noćas ulizao u palaču moju i smiješ takve riječi govoriti meni. A on odgovori mu: ja sam Mikula Biskup od Mire Grada. Posli toga ukaza se Sveti Mikula onom vojvodi cesarovu koji ih bijaše krivo posvadio, plašeći ga govoreći: O izgubljeni čovječe od razuma i pameti, zašto si prista na smrt neprednu onih triju poglavica pravednih. Idi brzo i nastoj da budu oslobodjeni, ako ne učiniš crvi će te rastočiti i do malo vremena će poginuta ruka tvoja. Oni vojvoda upita njega govoreći, koji si ti da toliko meni prijetiš? Odgovori mu on i reče: ja sam biskup od Mire Grada. Zastraseni Cesar i vojvoda ustaše se zajedno i podjoše jedan drugome pripovijedati svoje vidjenje i poručih po one tri poglavice, budući prišli upita ih cesar koji zanat od Negramones umite da ste nas toliko preplašili? koji odgovoriše, mi ne umijemo takva djela činiti, ni smrti nismo dostojni. Tada upita cesar, znate Vi jednoga čovjeka komu je ime Mikula, i oni čuvši ime od Mikule Blaženoga uzdignuše ruke svoje k nebu i moljahu njega, da bi ih oslobodio od smrti nedostojne. Raspitavši njih Cesar da bi mu pričali život svetoga Mikule, koji mu sve potanko počеше pričati sva čudesa koja on činjaše i kako ih lijepo bijaše primi u Biskupiju svoju, i od smrti oslobodi pred njima trojicu pravednih.

Tada oslobodivši njih cesar reče: podjite i zahvalite Bogu i molitvom svetog Mikule, koji Vas je oslobodio od smrti, prikažite mu veselje vaše i molite ga da mi oprostí, i da moli Bogu za mene i Kraljestvo moje.

Budući prošlo malo vremena pridjoše rečene poglavice slugi Božjemu Svetome Mikuli i usiljeno padoše na zemlju pred noge njegove govoreći: Ti si uistinu sluga Božji pravi i naš sahranitelj i slavni misnik Isukrstov.

Zatim staviše sve stvari zajedno, koje bijahu njemu donijeli, a Blaženi Mikula uzdignuvši ruke k nebu poda neizrečenu hvalu Bogu.

Zatim ih pokara od nekih grijeha njihovih, svetim naukom tješeći one poglavice koji sa radošću neizrečenom vratiše se domovini svojoj.

Približujući se vrijeme smrti svetoga Biskupa, dodje mu jedna žestoka

nemoć koja ga privede na svrhu života svoga, i poznavši da je vrijeme došlo, uzdigne oči k nebu i ugleda mnoge anđele dolazeći k sebi i poče pjesmu ovu govoriti: U Tebe Gospodine ufa jesam. A budući priša na ovi drugi svetoga Pisma koji govori: U ruke tvoje, predajem gospodine dušu svoju.

Odili se sveti Mikula od ovoga svita, za uvijeke prebivati u slavi Boga svoga, na šest mjeseca decembra godine trista, četrdeset i treće. Tijelo svetoga Mikule sa velikom časti svojih gradjana bi pokopano, koji mnogo ožalošćeni ostaše, radi dobrog oca i pastira.

Iz njegove glave isteče jedna rijeka od ulja, a iz nogu njegovih provri vode rijeka, koja do današnjega dana teče i ozdravlja mnogih od svake nemoći. Kako se glas pročuje po kršćanima od slavnoga svetoga Mikule, to svak hodijaše pohoditi sveto Tijelo njegovo. Dogodi se da neki putnici za jednim brodom želiu da dodju u Miru, da pohode grob njegov i budući se dilili i otisnuli od kraja, Djavao koji bijaše prebivalište u Templu učini, koji Tempal bi razoren od svetoga Mikule, videći se prognan od svakog prebivališta, nastojaše zabraniti da ne bude pohodjen od putnika. U ovoj zlobi uzevši priliku jedne žene, koja nosaše veliki sud ulja za njegov grob i prišavši putnicima reče, ja znam da Vi idete pohoditi grob Svetoga Mikule, ja bi rado s Vama išla, ali sada nemam prigode, zato Vas molim da mi ponesete ovi malo ulja za svjeću njegova groba. A oni uzeše od žene ulje, jedriše jedan dan slobodno bez nikakve sile od vremena. Drugi dan učini velika sila vjetra i mora po taj način, da se bojahu utopiti, i izgubljeni od svoga ufanja, počеше na pomoć vapiti svetoga Mikulu. Eto čudna stvar, ugledaše prema sebi jednoga starca u jednom malom brodiću, koji im reče: Strah i pogibelj koju Vi podnosite u ovoj sili mora učinjeno je radi vaše krivine, zato bacite onaj sud s uljma u more, koji primiste od one žene, jer ono nije žena nego djavao i slobodni ćete biti. Oni putnici baciše sud ulja u more, od kojega se učini strašan oganj, i svuda gdje padaše ulje ono činjaše veliki smrad i naglost, buka, da očito poznaše da ima biti stvar paklena.

A oni starac koji bijaše sveti Mikula kad ih je oslobodio, izbjegne očima njihovim.

Još je stvar čudna od jednoga dječaka, sina dvaju bogoljubnih svetoga Mikule, koji štujući blagdan njegov bi zarobljen rečeni dječak od Agatenih poganskom i odveden u Babiloniju te darovan kralju. Kojega je dječak služio za trepezom, spomene se da biše dan kojega se časti i svetkuje Mikula Sveti u koji dan Otac mu Jerone i majka Eufrozina njegova činjahu veliko veselje i zato poče grozno plakati.

I gledajući kralj poče ga pitati zašto plače. A on upravo reče: Kralj razumivši uzrok njegova plača reče mu kako za poruganje: ako je Mikula toliko moguć i ima tu krepost od Svetosti neka te odnese i obrani od oblasti i ruku mojih.

A dječak imашe u ruci čašu kojom kralju služaše. Eto čudo neizrečeno da u onaj čas bi uzet i dignut visoko i prinesen od očiju kralja i onih koji bijahu za stolom u Tempal Svetoga Mikule. U kojoj crkvi otac i mati njegova svetkovahu blagdan, i ako one godine njihovo veselje bi žalosno radi izgubljena sina, kada povraćeno vidiše.

ponoviše veću radost i čast prema Mikuli Svetomu. Isti bogoljubni naučitelj piše i prikazuje, kada prodje mnogo vojske poganske iz Afrike koja idjaše u Kalabriju, učiniše mnoga zla po toj državi i robeći mnoge poniješe. Dodje jednomu od onih prilika Svetoga Mikule, koji kada dodje u svoje pribivalište pita nike kršćane sužnje, što prikazuje ona prilika? A oni mu rekoše: da ono biše prilika jednoga Sveca koji se zvaše Mikula i da je mrtav te činjaše mnoga čudesa i mnogo pomagaaše svoje bogoljubne. Ovaj poganin bijaše blagajnik i u svome pribivalištu držaše novac, dogodi se jednog dana da ih je ostavio na stolu broj veliki i odilise u priši, te ne imaše vremena postaviti novac na svoje mjesto. Govori s prilikom svetoga Mikule i reče: Imaj pomnju Mikula od onoga novca dok se ne vratim a netom poganin otidje pridodje neki lopovi i odnijese novac ostavljen. Vrativši se blagajnik ne nalazeći novac reče Prilici svetoga Mikule: doista lijepa straža koje se učinio mome novcu, dakle misli se da ga nadješ, ili ćeš biti bačen u ogranj gorući. A lopovi bijahu dilili novac ukraden, ukaza im se sveti Mikula i pokara ih, da će biti pedipsani, ako ne vrate uzeti novac, i oni bojeći se da ne budu očitovani i pedipsani, vratiliše sve potpuno.

Kada vidi poganin ovo čudo, učini se kršćanin i očitova mogućstvo slave Blaženoga Mikule, koja se stvar čula po svoj Africi, kršćani uzeše veliko bogoljubstvo ovomu svecu, jer ovi način Bog dopusti da onaj poganin učini takovu stvar koja da bi bila od drugoga učinjena, mogla bi biti pedipsana od Boga za tu srdžbu ludu. Zato se svete ne plaši tamnim riječima ni srditim govorenjem, nego se imaju moliti skrušenim poniženjem za moći dostignuti milosrdje veliko, koje dopušta Gospodin Bog po molbama njihovim.

Eto sada bogoljubna braćo slušali jeste slavni i sveti život svetoga Mikule i čudesa koja on učini u životu i smrti od kojih ste malo čuli, učini ih sa krepošću Gospodina Boga Svemogućega.

I Vi dakle ufajte u Boga, svim srcem i pameti Vašom vazda se preporučajte svetome Mikuli, da Vas čuva, brani i pomaže po sve dane života vašega u vike vikov. Amen.

A TI GOSPODINE, SMILUJ SE NAMA!
Bogu hvala!

Prepisano na Blagdan
sv. Mikule 1955 godine.
Š. M.

ST. NICHOLAS AND HVAR

Summary

This article is an expanded version of a presentation given on December 5th 2011 at a symposium for the 150th anniversary of the Confraternity of St. Nicholas. The chants of the saint's life which are sung in Hvar are described, together with the churches of St. Nicholas the Upper and St. Nicholas the Lower in Hvar, the chapel of St. Nicholas in Zračće, and altars dedicated to the saint - in the Cathedral, the church of the Holy Spirit, the Franciscan, Dominican and Augustinian churches, and depictions of his image on altarpieces, reliefs and flags. Also described are the saint's reliquaries, the confraternities dedicated to his name, and the veneration of the saint throughout the history of Hvar Town. The appendix contains the saint's "Life" from the archive of the Confraternity of St. Nicholas.